

OTSIKKO: Minuuttilukemisen interventio lukusujuvuuden lisäämiseksi

Laatijat: Anni Valtonen ja Maria-Loviisa Kaurila

Tiivistelmä

Toteutuksen tavoitteena on oppilaiden lukusujuvuuden lisääminen minuuttilukemisen menetelmän avulla. Minuuttilukemisen periaate on, että samaa tekstiä luetaan tietty aika useaan kertaan samasta kohdasta aloittaen. Tämän jälkeen merkitään muistiin kohta, johon ehdittiin lukea, tai luetut sanat voidaan laskea. Lukeminen helpottuu ja sanamäärä lisääntyy, mitä useammin samaa tekstiä lukee.

Avainsanat: minuuttilukeminen, lukusujuvuus

TOTEUTUKSEN KUVAUS

Taustaa

Sujuva lukutaito on sanojen nopeaa ja tarkkaa tunnistamista, luetun rytmittämistä ja tauottamista järkeviksi kokonaisuuksiksi. Kun lukutaito sujuvoituu, sitä enemmän huomiota pystyy suuntaamaan tekstin ymmärtämiseen. Pelkästään lukemisen nopeutta ei tule painottaa, se johtaa herkästi kiirehtimiseen, ja tällöin luetun ja tekstin merkityksen ymmärtäminen kärsii. (Lerkkanen 2006, 102.)

Se, millaisena oppijana oppilas itsensä näkee, vaikuttaa hänen motivaatioonsa ja myös lukemisen harjoitteluun (Lerkkanen 2006, 45). Heikot lukijat voivat herkästi kokea harjoitus- ja opetustilanteet suoriutumistilanteina. He voivat kokea, että heille annettu palaute lukemisesta on arvio omasta hyvydestä tai huonoudesta. Epäonnistumisen pelko sekä yritteliäisyyden ja sinnikkyuden puute on tyyppillistä heikoille lukijoille. (Lerkkanen 2006, 42.)

Olennaista lukutaidon harjoittelussa on lapselle asetetut optimaaliset haasteet eli omalle taitotasolle sopivat lukutehtävät. Liian vaikeissa lukutehtävissä on suuri epäonnistumisen mahdollisuus, mikä vahvistaa kielteistä oppijaminäkuva. (Lerkkanen 2006, 46.) Opettaja voi tukea oppilaan lukumotivaatiota monin tavoin. Tärkeää on huomata oppilaan vahvuudet ja onnistumiset. Pienestäkin onnistumisesta tai yrittämisestä kannattaa kehua. Lukutaidon harjoittelussa eriyttäminen on olennaista, jotta oppilaalle annettavat haasteet ovat optimaalisia lukutaidon kehityksen kannalta. (Lerkkanen 2006, 47.)

Lukemisen sujuvoituminen vaatii paljon harjoittelua ja toistoa. On olemassa kaksi lähestymistapaa lukusujuvuuden harjoittelussa: Ensimmäinen lähestymistapa perustuu yleiseen lukemisharjoitteluun, jossa on tavoitteena lisätä lukemisen määrää. Lukemismateriaalia ei kuitenkaan määritellä tarkemmin, vaan ajatuksena on se, että lukemisen lisääminen parantaa lukusujuvuutta. Toinen lähestymistapa on nimeltään toistava lukeminen. Siinä luetaan samaa tekstiä, sanoja tai sanan osia monta kertaa peräkkäin. Kun samaa tekstiä luetaan toistuvasti, lukeminen muuttuu tuttuuden myötä sujuvammaksi ja nopeammaksi. (Lukimat.)

Minuuttilukemisen tarkoitus on tehdä myös oppilaalle itselleen näkyväksi lukemisen edistyminen, ja sitä kautta motivoida lukemisen harjoitteluun (Aerila & Kauppinen 2019, 83). Hidaskin lukija jaksaa keskittyä harjoitteluun, sillä minuuttilukemiseen käytetty aika on lyhyt (Lerkkänen 2006, 105). Minuuttilukemisessa sanamäärä yleensä lisääntyy, mutta valitettavasti usein harjoitusvaikutukset kohdistuvat melko rajatusti harjoiteltuun tekstiin. Vaikutus ei siis välttämättä siirry muiden samantyyppisten tekstien lukemiseen. (Lukimat). Usein minuuttilukemista toteutetaan pienten oppilaiden kanssa. Menetelmää voi kuitenkin hyödyntää myös esimerkiksi suomi toisena kielenä -oppilaiden tai isompien lukijoiden kanssa. Minuuttilukemista voi toteuttaa paitsi opettajan kanssa, myös esimerkiksi tallentamalla omaa lukemista nauhalle tai lukemalla parin kanssa. (Aerila & Kauppinen 2019, 83.)

Toteutuksen lähtökohdat ja valmistelu

Lähtökohtana oli oppilaiden lukusujuvuuden lisääminen minuuttilukemisen menetelmän avulla. Opettajat eivät olleet aiemmin toteuttaneet vastaavaa minuuttilukemisen pidempiaikaista jaksoa. Etukäteen laadittiin seitsemän viikon aikataulu, joka sisälsi ensimmäisellä viikolla alkumittauksen. Tämän jälkeen viiden viikon harjoitteluvaiheen, välimittauksen ja loppumittauksen seitsemännellä viikolla. Kaikki vaiheet toteutetaan koulupäivän aikana.

Opettajat valitsivat tekstit mittaus- ja harjoitteluvaiheisiin. Teksteinä käytettiin Lukimatin lukemisen sujuvuuden harjoitteluun ja mittaamiseen tarkoitettuja tekstejä. Tekstit oli eläinteemaisia tietotekstejä. Kaikissa mittausvaiheissa käytetään samaa tekstiä, harjoitteluvaiheen tekstit vaihtuvat viikoittain. Lisäksi laadittiin harjoittelutaulukko, johon kirjataan luettujen sanojen määrä päivittäin. Harjoittelutaulukon idea oli, että siitä näkee nopeasti sanamäärien mahdollisen muutoksen. Yhdessä sovittiin, että mittauksissa ei huomauteta virheistä, vaan virheellisesti luetut sanat jätetään laskematta. Harjoitteluvaiheessa virheistä huomautetaan ja oppilasta pyydetään lukemaan sana oikein.

Oppilaille kerrottiin minuuttilukemisen ideasta ja käytettävästä toimintatavasta. Lisäksi oppilaiden kanssa keskusteltiin siitä, miksi minuuttilukemista tehdään. Opettajat sopivat suunnitteluvaiheessa, että aikuinen, jolle oppilas lukee, voi olla joko opettaja tai koulunkäynninohjaaja. Koulunkäynninohjaajia tiedotettiin minuuttilukemisen käytännöistä etukäteen. Interventiosta, sen käytännöistä ja tavoitteesta tiedotettiin oppilaiden koteihin Wilma-viestillä tai puhelimitse.

Toteutuksen kuvaus

Kokeilu aloitettiin molemmissa kouluissa suunnitelman mukaisesti alkumittauksella, jossa oppilaat lukivat ennalta sovittua tekstiä minuutin ajan. Alkumittauksen jälkeen käynnistettiin harjoitteluvaihe, jossa oppilaat lukevat päivittäin kolme kertaa samaa tekstiä minuutin ajan. Jo ensimmäisellä harjoitteluviikolla molemmat opettajat tekivät saman huomion siitä, että minuuttilukemisen harjoittelu joka arkipäivä tuntui

POLKU

Positiivisen lukijuuden kautta aktiiviseen lukijayhteisöön

liian suurelta määrältä. Tärkeää nimittäin on, että lukeminen tuntuisi oppilaista mielekkäältä ja minuuttilukeminen kannustaa sujuvan lukutaidon kehittämiseen, ei se, että harjoittelu tuntuu oppilaasta liian raskaalta. Ratkaisu tuntuikin tukevan oppilaiden innostusta ja motivaatiota. Interventiota jatkettiin muuttamalla harjoittelun määrä kolmeen kertaan viikossa.

Harjoitteluvaiheen kolmella ensimmäisellä viikolla on havaittavissa sama ilmiö kaikkien oppilaiden kohdalla: luettujen sanojen määrä kasvoi sekä samana päivänä luettujen minuuttien aikana, että viikon edetessä. Välimittauksessa oppilaat lukivat saman tekstin kuin alkumittauksessa. Välimittauksessa oppilaiden sanamäärät olivat kasvaneet huomattavasti. Alku- ja välimittausten sanamäärien kasvua ei todennäköisesti selitä se, että oppilaat muistaisivat tekstin ulkoa, sillä alkumittauksesta oli kulunut jo kolme viikkoa ja alkumittauksen aikana he lukivat tekstin vain kerran. Oppilaiden lukusujuvuus on mittausten perusteella siis mahdollisesti kehittynyt.

Heti lukusuorituksen jälkeen oppilaille on kerrottu sanamäärä, jonka oppilas on saanut luettua. Erityisesti joidenkin oppilaiden kohdalla sanamäärän kertominen on motivoinut parantamaan omaa sanamäärää seuraavalla kierroksella. Oppilaiden yleisen lukuinnon lisääntymisestä opettajat eivät osaa vielä tässä kohtaa sanoa. Lukuinto saattaa lisääntyä myöhemmin, jos oppilas huomaa lukusujuvuutensa kasvaneen. Lukusujuvuuden ja motivaation yhteys saattaa tulla näkyviin myös vasta myöhemmin.

Lähteet:

Aerila, J.-A. & Kauppinen, M. 2019. Sytytä lukukipinä. PS-Kustannus.

Lerkkanen, M.-K. 2006. Lukemaan oppiminen ja opettaminen esi- ja alkuopetuksessa. SanomaPro.

Lukimat. Haettu <http://www.lukimat.fi/lukeminen/tietopalvelu/tukikeinot-1/sujuvuuden-h-arjoittelu>

